

Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä vuonna 2024

Käännös

Eteläkärjen ympäristöterveys

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	4
1.1 Suunnitelman tarkoitus ja lainsäädännöllinen tausta	4
1.2 Painopisteet	4
1.3 Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät	4
2 Toimintaympäristö	5
2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset	5
3 Voimavarat	6
3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	6
3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	6
3.3 Yksityinen palvelutarjonta	6
4 Tietojärjestelmät	7
5 Yhteistyö ja viestintä	8
6 Maksut	8
7 Valvonnan toimeenpano	9
8 Eläinten terveyden valvonta	9
8.1 Eläintautivalmius	9
8.1.1 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset	10
8.1.2 Zoonoosien valvonta	10
8.1.3 Terveysvalvontaohjelmat	10
8.1.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	11
8.1.5 Kyyhkyslakat	11
8.1.6 Muu tautiseuranta	11
8.2 Eläinten keinollinen lisääntyminen	11
8.3 Eläimistä saatavat sivutuotteet	12
8.3.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä	12
8.3.2 Sivutuotteiden hautaaminen	12
8.4 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	12
8.4.1 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti	13
8.4.2 Sisämarkkinatuonti	13
8.4.3 Sisämarkkinavienti	13
8.4.4 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	13
8.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	14
8.5.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	14
8.5.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset	15
8.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	15
8.5.4 Pienteurastamot	15
8.5.5 Eläinkuljetukset	15
8.6 Tukivalvonta	16
9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano	16
9.1 Peruseläinlääkäripalvelu	16
9.1.1 Peruseläinlääkäripalvelun sisältö	16
9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	17
9.2.1 Terveystarkastuspalvelujen kysyntä	17
9.2.2 Terveystarkastustyön resurssitarve	18
9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu	18
9.3.1 Kiireellisen eläinlääkäriavun sisältö	18
9.3.2 Kiireellinen eläinlääkäriapu virka-ajan ulkopuolella	18
9.4 Saatavuus- ja laatuvaatimukset	19
9.4.1 Ajanvaraus	19
9.5 Toimipisteet	19
9.7 Perustason ylittävät palvelut	19
9.7.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut	19
9.7.2 Remissiomahdollisuudet	19
9.7.3 Laboratoriopalvelut	19
10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta	20
11 Laatuvarmistus	20
11.1 Palautteen kerääminen	20
11.2 Valitusten käsittely	20
11.3 Toiminnan kehittäminen	20
12 Seuranta ja raportointi	20

12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	21
12.2 VASU-raportointi	21
12.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot.....	21
12.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi.....	21
Liite I: Resurssien tarpeen arvioinnissa huomioitavia tekijöitä	22

1 Johdanto

1.1 Suunnitelman tarkoitus ja lainsäädännöllinen tausta

Eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 6 § mukaan järjestäjän on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista. Suunnitelman tulee sisältää tiedot 9 §:ssä tarkoitettujen eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta.

Järjestäjän on lisäksi laadittava suunnitelma tässä laissa tarkoitettusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Velvollisuudesta laatia elintarvikevalvontaa koskeva suunnitelma säädetään elintarvikelaissa.

Järjestäjän suunnitelmassa on otettava huomioon tässä laissa sekä 1 §:n 3 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettut valtakunnalliset ja alueelliset suunnitelmat. Aluehallintovirasto ohjaa järjestäjän suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Eläinlääkinnän lainsäädännön uudistaminen sujui alun perin ajateltua hitaammin ja kaikki tulokset eivät vielä ole selviä. Tämä suunnitelma rakentuu siksi pitkälle aikaisempiin suunnitelmiin. Tavoitteena on uudistaa tämä osa valvontasuunnitelmasta kokonaan vuodelle 2025, jolloin lain käytännön raamit ja tulokset ovat selkiytyneet. Vuoden 2024 kansallista ohjelmaa ei ole edes käännetty ruotsiksi.

Suunnitelman tavoitteena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua sekä toimia työkaluna kunnan suorittamissa eläinlääkäripalveluista ja valvonnasta päätettäessä ja töitä suunniteltaessa. Tarkoituksena on myös varmistaa tehtävien asianmukainen hoito ja toiminnan suunnitelmallisuus.

1.2 Painopisteet

Vuoden 2024 paikallisia painopisteitä ovat oman valmiuden arviointi, Eläinterveysohjeiston (429/EU/2016) käytännön toimeenpano, tulevaan lainsäädäntöön valmistautuminen henkilöstöä kouluttamalla, epäilyjen eläinsuojelutapausten käsittelyn tehostaminen AVI:n johdolla sekä mahdolliset paikalliset painopistealueet.

1.3 Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylipäin viranomaisena eläinlääkintähuollon säännösten toimeenpanoa ja noudattamista. Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista. Aluehallintovirasto puolestaan huolehtii täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta alueellaan. Aluehallintovirasto suorittaa myös itse eläinlääkintähuoltoon liittyvää valvontaa kuten EU-eläinsuojelutarkastuksia, täydentävien ehtojen valvontaa, lääkitsemislainsäädännön valvontaa ja omaehtoisesti tai kunnan valvontaviranomaisen pyynnöstä kriittisiä eläinsuojelutehtäviä. Aluehallintovirasto vastaa alueen eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon vakavissa eläintautitilanteissa apunaan erityiskoulutuksen saaneet valmiuseläinlääkärit.

Valtion vastuulla olevista eläintautien vastustamisesta ja eläinsuojelua koskevista kunnaneläinlääkäriin suorittamista tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Hangon, Inkoon ja Raaseporin alueella eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa Hangon kaupungin alainen Eteläkärjen ympäristöterveys.

Eteläkärjen ympäristöterveys järjestää alueellaan myös merkittävän osan eläinlääkäripalveluista täydentääkseen yksityistä tarjontaa ja varmistaa palvelut eläinlääkintähuoltolain 8-9 § mukaisesti. Kunnan järjestämät palvelut perustuvat akuutista eläinlääkäriavusta 24 h/vrk tuotantoeläimille, virka-ajan ulkopuolella kaikille eläimille, sekä kiireettömästä eläinlääkäripalvelusta tuotantoeläimille. Alueella ja sen rajamailla toimii useita yksityisiä eläinlääkäri-vastaanottoja, jotka täydentävät alueen eläinlääkäripalveluja.

Eläinlääkintähuoltolain keskeisenä tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa ja kuntien on muun muassa peruseläinlääkäripalvelun osana järjestettävä tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palveluja kysyntää vastaavasti. Yksityiset eläinlääkäripalvelut täydentävät palvelutarjontaa kohdistuen suurimmalta osaltaan pieneläimiin ja hevosiin sisältäen myös erikoiseläinlääkäritason palveluja, joita kunnatkin halutessaan voivat järjestää. Eteläkärjen ympäristöterveyden tavoite on järjestää perustason eläinlääkäripalveluja toiminta-alueella.

Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta seuraa eläinlääkinnän asiakastietoja neljästi vuodessa tehtävän talouden seurannan osana. Palvelujen riittävyttä arvioidaan myös saapuneen palautteen perusteella, joka koostetaan vuosittain valvontasuunnitelman toteutumaa arvioitaessa.

2 Toimintaympäristö

Eteläkärjen ympäristöterveys vastaa ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkinnän järjestämisestä toiminta-alueellaan Hangossa, Inkoossa ja Raaseporissa. Kaksikielisellä rannikkoisella/saaristoisella alueella on yhteensä n. 45 000 asukasta. Yksikön tekemien selvitysten mukaan toiminta-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä toimii parikymmentä yksityistä eläinlääkärinä. Useimmat näistä ovat keskittyneet pieneläimiin, mutta toimijoissa on myös hevosien erikoistuneita tai kaikkia eläimiä hoitavia vastaanottoja. Palveluita on yleensä saatavilla aamusta iltaan, mutta yksityisten joukossa on myös toimijoita, jotka hoitavat kaikkia eläimiä myös öisin. Kunnalliset palvelut on suunniteltu eläinlääkintähuoltolain mukaisesti siten, että ne täydentävät yksityisiä palveluja. Eläinlääkinnän resurssitarpeisiin vaikuttavia tekijöitä on selvitetty alustavasti viranhaltijoiden toimesta syksyllä 2023 (ks liite) ja se toimii perustana tulevia suunnitelma varten tehtäville jatkoselvityksille.

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Eläinlääkintähuoltolain uudistuttua marraskuussa 2009 on valtio ryhtynyt ostamaan kunnilta eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää viranomaisvalvontaa. Tavoitteena on selkeämmin erottaa viranomaisvalvontaa eläinlääkäripalveluista ja lain toimeenpanoa koskevassa ohjauksessa onkin voimakkaasti painotettu uusien päätoimisen valvontaeläinlääkärin virkojen perustamista kuntiin. Tarkoitusta varten on valtiolta saatavissa ”korvamerkittyä” rahaa ja järjestely on lakitasolla säädetty pysyväksi. Tarkoitus on myös, että kunnalliset valvontaviranomaiset saavat entistä paremmin apua aluehallintovirastoista kriittisten eläinsuojelutehtävien hoitoon.

Erityisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnan toimivuus ja luotettavuus on korostetusti ollut esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa viime vuosina ja tässä yhteydessä on tuotu esille uuden eläinlääkintähuoltolain merkitys valvonnan tehostamisessa ja eläinlääkäripalvelujen sekä valvonnan eriyttämisessä. Myös Euroopan komissio on tarkastuksillaan kiinnittänyt huomiota samaan asiaan. Toimiva valvonta edellyttää valvojan riittävää osaamista, oikein kohdennettuja riskiperusteisia valvontakäyntejä, yhdenmukaisia ja tehokkaita toimenpiteitä epäkohtia todettaessa sekä korjaavien toimenpiteiden loppuunsaattamista.

Valvonnalta edellytetään myös valvontakäyntien seuranta, valvontatulosten raportointia ja analysointia, valvonnan suunnitelmallisuutta ja entistä tehokkaampaa tiedonkulkua viranomaiselta toiselle. Valvonnan yhteisten tietojärjestelmien ja rekistereiden entistä tehokkaampi käyttö myös paikallistasolla onkin edellytys yhtenäiselle, suunnitelmalliselle ja toimivalle valvonnalle.

Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen määrän edelleen jatkuva väheneminen ja tuotantoeläinten keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin. Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon merkitys kasvaa ja kehitys asettaa haasteita myös eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnalle. Lemmikkieläinten määrä lisääntyy edelleen. Lemmikit ovat tämän päivän yhteiskunnassa perheenjäsenen asemassa ja lemmikkeihin kohdistuville eläinlääkäripalveluille asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia. Hevostaloudella on merkittävä rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä elinkeino- että harrastetoimintana.

Eläintautilain ja eläinsuojelulain kokonaisuudistukset tulevat lähivuosina muokkaamaan valvonnan toimintaympäristöä. Eläinlääkäripalveluihin vaikuttavat tulossa olevat eläinlääkkeiden käyttöä ja luovuttamista koskevien säädösten uudistukset.

Eteläkärjen ympäristöterveydellä on valvontaeläinlääkärivirka, jonka työaika on jaettu 70-30 % valvontaeläinlääkäritehtävien ja muiden valvontatehtävien välillä. Virka on sijoitettu Tammissaareen muun valvonnan kanssa, mikä tuo synergiaetuja ja osaltaan auttaa työssäjaksamisessa. Erillisen viran ansiosta vältetään jääviystilanteita hoidon ja valvonnan välillä. Praktikkoeläinlääkäri sijaistaa valvontaeläinlääkärinä lomien ja muiden vastaavien poissaolojen aikana. Tarvittaessa praktikkoeläinlääkäri avustaa valvontaeläinlääkärinä. Eri tehtäviin tarvittavia resursseja ja työn jakautumista käytännössä seurataan ja muutoksia tehdään tarpeen mukaan. Koska aiemman lainsäädännön mukaista AVI:n valtuuttamaa eläinsuojeluneuvojaa ei ole enää mahdollista käyttää valvontaeläinlääkärin yhteistyökumppanina, on tarpeen vuoden 2024 aikana etsiä uusia ratkaisuja valvontaeläinlääkärin käytännön työn tueksi.

3 Voimavarat

3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Yksiköllä on kaksi virkaeläinlääkäriä, yksi valvontaeläinlääkäri ja yksi praktikkoeläinlääkäri. Säännönmukaisesti on ainakin yksi viranhaltijoista paikalla virka-aikana. Tarvittaessa käytetään sijaisia. Praktikkoeläinlääkäriin tehtäviin kuuluu vastata kiireettömästi tuotantoeläinten hoidosta sekä tuotantoeläinten terveydenhuollosta. Näin varmistetaan palvelujen saatavuus alueella. Praktikon työaika on pääasiassa toimisto-aika. Praktikkoeläinlääkäri sijaistaa ja tarvittaessa avustaa valvontaeläinlääkäriä. Valvontaeläinlääkäriin tehtäviin kuuluu eläinsuojelu, eläintautien ehkäisy, eläinlääkäriin valvontaa vaativien laitosten valvonnan koordinointi ja suorittaminen sekä muut valvontatehtävät. Työaika on pääasiassa toimisto-aika. Molempien eläinlääkärien työalueena on koko toiminta-alue. Kahden viranhaltijan järjestelmä varmistaa resurssit eläintautien estämisen ja akuutin eläinsuojelun osalta. Eteläkärjen ympäristöterveys ostaa päivystyspalveluja tuotanto- ja pieneläimille yksityiseltä toimijalta, Siuntion eläinlääkärit Oy:ltä. Yritys on järjestänyt toiminnat kuuden eläinlääkäriin voimin, myös avustavaa henkilökuntaa käytetään. Yrityksellä on laajat raportointi- ja laatuvelvollisuudet, joiden toteutumista Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta seuraa. Alueella ja sen välittömässä läheisyydessä toimii useita yksityisiä eläinlääkäreitä, mikä tarkoittaa, että hoitoa on tarjolla myös yksityisellä sektorilla (ks. myös kohta 2).

Kohdassa 1.3. kuvatus mukaisesti ostetaan kunnallinen päivystys julkisen kilpailituksen kautta tarvittavassa laajuudessa, jotta eläinlääkintähuoltolain 8-9 § mukaiset palvelut ovat saatavilla alueella.

Siivoustehtävät ostetaan ulkopuolisilta, hallinnollisia tehtäviä hoitavat paitsi yksikön johtaja ja kanslisti, myös Hangon kaupunki. IT-palvelut ostetaan Raaseporin kaupungilta ja Terakuu Oy:ltä. Myös työterveyteen liittyvät palvelut ostetaan.

Eteläkärjen ympäristöterveys ylläpitää vanhaa eläinlääkärivastaanottoa Inkoon Västankvarnissa tarvittaessa käytettäväksi työpisteenä. Vastaanoton varustus on peruslaatua, vailla erityislaitteita, kuten röntgeniä.

3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Valvonta-asetuksen 6. artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa säännöllistä lisäkoulutusta tarvittaessa. Myös eläinlääkäriin ammatinharjoittamista koskeva lainsäädäntö edellyttää ammattitaidon ylläpitoa ja kehittämistä. Tarpeellisena määränä on valvontaohjelmassa pidetty kahdeksaa koulutuspäivää vuodessa.

Eteläkärjen ympäristöterveyden talousarviossa on varattu varoja koulutukseen. Osa koulutuksista, esim. valmiuksiin liittyvät koulutukset, korvataan aluehallintoviraston toimesta. Henkilökunnan koulutustiedot kirjataan yksikössä, jotta koulutuksen riittävyys ja kattavuus voidaan tarvittaessa arvioida. Koulutussuunnitelmassa on huomioitu vuosittain toistuvat Aluehallintoviraston koulutukset sekä eläinlääkäripäivät. Näiden lisäksi voi tulla erityskursseja, joihin osallistuminen arvioidaan tapauskohtaisesti. Lisäksi yksikön sisällä voidaan järjestää koulutusta ja työhön opastusta tarpeen mukaan. Tarvittaessa koulutuspäivien, kuten kunnaneläinlääkäripäivien, ajaksi hankitaan sijaisia, jotta hoitoa on alueella saatavilla myös vakinaisten viranhaltijoiden poissa ollessa. Koulutuksista päätetään kaupungin hallintosäännön ja henkilöstöosaston ohjeistuksen mukaisesti

Palveluntoimittaja, Siuntion eläinlääkärit Oy, vastaa päivystyksessä toimivan henkilöstön pätevydestä.

Sijaisia palkattaessa varmistetaan heidän oikeuksistaan harjoittaa eläinlääkäriin ammattia joko Ruokaviraston ylläpitämän tietopalvelun tai sijaisten esittämien todistusten avulla. Muut kuin eläinlääkärit eivät saa yksikössä suorittaa eläinlääkärille kuuluvia tehtäviä. Viranhaltijat vastaavat siitä, ettei delegoi eteenpäin tehtäviään henkilöille, jotka eivät niitä saa suorittaa.

3.3 Yksityinen palvelutarjonta

Suunniteltaessa palvelujen laajuutta on huomioitu yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Jo aiemmin ovat yhteistyökunnat toivoneet palveluja järjestettävän minimitasolla.

Täydentämällä yksityistä tarjontaa saavutetaan yhteistyöalueella riittävä ja tehokas palvelutarjonta.

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella toimii useita yksityisiä eläinlääkärivastaanottoja. Käytännössä vastaanottoja on suurimmissa keskuksissa, kuten Hangossa, Inkoossa, Karjaalla, Pohjassa ja Tammisaaressa. Myös toiminta-alueen välittömässä läheisyydessä on useita yksityisiä vastaanottoja. Useimmat näistä ovat erikoistuneet pieneläimiin, mutta on myös niitä, jotka ovat erikoistuneet suureläimiin tai joilla on sekapraktiikka. Yksityistä

tarjontaa on myös iltaisin ja öisin. On kuitenkin arvioitu että kunnan tulee järjestää tuotantoeläinten akuutit palvelut vuorokauden ympäri ja akuutit palvelut pieneläimille virka-ajan ulkopuolella hoidon riittävän saavutettavuuden varmistamiseksi. Nämä palvelut ostetaan Siuntion eläinlääkärit Oy:ltä. Yksityisen sektorin kehitystä seurataan ja toimiin ryhdytään omien palvelujen osalta tarvittaessa.

4 Tietojärjestelmät

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa tukemassa on käytössä useita toisiinsa liittyviä tietojärjestelmiä ja rekistereitä. Lisäksi tuonnissa ja sisämarkkinakaupassa käytetään TRACES-järjestelmää.

Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä (Elvi) on hallinnonalan perusjärjestelmä, joka korvaa vaihteittain Eliten ja Elviksen. Elvin ensimmäiset osat on otettu käyttöön 2014. Eliten käyttö jatkuu rinnakkain Elvin kanssa ainakin vuoteen 2016 asti. Elitessä, myöhemmin Elvissä, on eläinlääkäri-, eläinkuljettaja-, eläinvalittaja- ja lääkevalmisterekisterit. Lisäksi Elviin tullaan tallentamaan virkatoimituksia, tautitapauksia, tautivastustusohjelmat (MV:n, CAE:n ja Scrapien osalta), luvan- ja ilmoituksenvaraiset eläinten pitopaikat sekä rajoittavat määräykset. Täydentävien ehtojen tarkastukset tallennetaan omalla sovelluksellaan, jonne kirjaututaan toistaiseksi Eliten kautta. Elvi kytkeytyy kohde- ja asiakastietojärjestelmään ja jatkossa myös eläinrekistereihin, rokotusrekisteriin ja Kartturiin tautitapausten käsittelyn helpottamiseksi. Toistaiseksi Elvi on Ruokaviraston ja AVLen käytössä, mutta jatkossa myös kunnaneläinlääkärit tulevat käyttämään Elviä.

TRACES (Trade Control and Expert System) on komission ylläpitämä, internetissä toimiva järjestelmä, jonka tarkoituksena on parantaa elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyttä ja valvontaa EU:n jäsenvaltioiden välisessä sisämarkkinakaupassa sekä tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista.

Kartturi-sovelluksella hallinnoidaan helposti leviävien eläintautien vastustustoimenpiteitä. Kartturi-sovelluksella piirretään karttapohjalle rajoitusvyöhykkeet sekä haetaan vyöhykkeiltä tilat, joilla on taudille herkkiä eläinlajeja. Kartturilla voi tehdä raportteja ja listoja tietyn alueen eläintenpitopaikoista esimerkiksi kunnan resurssitarpeen kartoitusta varten. Aikaisemmin Kartturi oli läänineläinlääkäreiden käytössä, mutta käyttöoikeuksia on 2.4.2014 alkaen voitu myöntää myös kunnaneläinlääkäreille.

Rokotusrekisteri on pääasiassa nautojen, lampaiden ja vuohien rokotusrekisteri, jolla voidaan hallinnoida viranomaisten edellyttämien rokotusten tietoja muun muassa mahdollisen sinikielitautiepidemian aikana. Rokotusrekisteri on tarvittaessa laajennettavissa koskemaan myös muita eläimiä. Rokotusrekisteriä tulevat käyttämään Ruokavirasto, läänineläinlääkärit, kunnaneläinlääkärit ja heidän avustajansa sekä eläintenpitäjät.

Eläintenpitäjärekisteri on Ruokaviraston omistama eläintenpitäjien ja pitopaikkojen rekisteröintiin tarkoitettu tietojärjestelmä. Kunnan maaseutuviranomaisten käytössä olevalla sovelluksella rekisteröidään kaikki lammas, nauta-, sika- sekä vuohieläintenpitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjanpitäjät, mehiläisten- ja kimalaistenpitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläintenpitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat merkintätunnukset (siat ja munintakanalat). Hevosten pitäjät on seuraava rekisteriin tehtävä täydennys. Eläintenpitäjärekisteriä käyttävät Ruokavirasto, läänin- ja kunnaneläinlääkärit, ELY-keskukset sekä kunnan maaseutuviranomaiset. Ruokavirastossa on aloitettu keväällä 2014 Eläintenpitäjärekisterin sähköinen asiointi -projekti. Eläintenpitäjärekisteri tulee olemaan sähköisen asiointin pilottiprojekti. Eläinten pidon rekisteröinnin valvonnan tehostaminen on kunnan EHO:ssa mainittu painopiste vuodelle 2015.

Valvonnan viranomaisestranel eli Pikantti on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Ruokaviraston toimialan viranomaisten välistä viestintää. Pikantissa jaetaan mm. ohjeita ja tulkintoja ja siellä on myös virtuaalisia työryhmätiloja viranomaisten yhteistyötä varten. Julkinen Ruokavirasto.fi -internetsivusto palvelee erityisesti kuluttajia, toiminnanharjoittajia ja yrittäjiä, kun pelkästään valvojille suunnattu materiaali on Pikantissa.

Viranomaiskäytössä olevien tietojärjestelmien lisäksi toimijoilla on käytössään erilaisia seurantajärjestelmiä: *Naseva* eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä on Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry:n ylläpitämä selainpohjainen internetsovellus, jota käyttävät nautatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten meijerit, teurastamot ja neuvonta. Nasevaan tallennetaan terveydenhuollon toimenpiteet niiltä lypsykarja- ja naudanhantuotantotiloilta, jotka solmivat terveydenhuoltosopimuksen. Nasevan avulla voidaan seurata tiloilla tehtyjä terveydenhuoltokäyntejä sekä terveydenhuollon kansallisten tavoitteiden toteutumista. Eläinlääkärit ja tuottajat voivat hyödyntää Nasevaa lääkitys- ja hoitotietojen kirjauksessa sekä tuottajat ketjuinformaatiotietojen välittämisessä.

Sikava eli sikaloiden terveydenhuollon seurantajärjestelmä on selainpohjainen internetsovellus, jota käyttävät sikatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten teurastamot ja neuvonta. Rekisteriä ylläpitää ETT

ry. Sikava yhdistää teurastamoiden sikaloita koskevat terveystietojärjestelmät yhdeksi keskitetyksi kansalliseksi rekisteriksi.

ELTE-tietojärjestelmä otetaan asteittain käyttöön syksystä 2020. Eteläkärjen ympäristöterveys seuraa kehitystä ja järjestelmään liittyvää koulutusta ja suunnittelee käyttöönoton mahdollisuuksien mukaan.

Eteläkärjen ympäristöterveyden praktikkoeläinlääkärit käyttävät omia asiakastietokantoja, joihin kerätyt tiedot ovat vain yksittäisen viranhaltijan tai hänen valtuuttamansa henkilön saatavilla. Ohjelman haltijalla on vastuu tietokannan sisältämistä tiedoista ja henkilötietolain mukaisesta rekisteriselosteesta. Muussa valvonnassa käytetään Vati-tietojärjestelmää joidenkin suoritteiden raportointiin Tervekuu-tietokannan toimiessa asianhallintajärjestelmänä. Käyttöoikeudet ohjelmiin hankitaan tarveharkinnan perusteella. Jokainen viranhaltija vastaa itse tarvitsemistaan muiden rekisterien ja palvelujen käyttöoikeuksista. Tarvittaessa IT-tukea on saatavissa Raaseporin kaupungilta, jolta yksikkö ostaa IT-palvelut, myös yksikön sisällä on mahdollista järjestää Tervekuu-käyttökoulutusta. Muuta tukea käytetään tarpeen mukaan. Rekisteriselosteet tai linkit niihin viedään yksikön kotisivuille. Kansallisten järjestelmien kehitystä ja niihin siirtymistä seurataan ja yksikkö siirtyy niiden käyttöön, kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Valvontaeläinlääkärillä on käyttöoikeudet Elvikseen (2014). Valvontaeläinlääkäri pyrkii hankkimaan oikeudet ja käyttämään uutta ohjelmaa aluehallintovirastolta tulevan ohjeistuksen mukaan Elvin tullessa käyttöön. Lisäksi valvontaeläinlääkärillä on Pikantin käyttöoikeudet. Eläintenpitäjärekisterin tietoja valvontaeläinlääkäri hakee aluehallintoviraston, ELY-keskuksen ja maaseutusihteerin avustuksella. Valvontaeläinlääkäri tulee hakemaan käyttöoikeudet TRACES-järjestelmään. Valvontaeläinlääkäri tallentaa tarkastuskäyntiensä pöytäkirjat ja päätökset liitteineen Tervekuu-järjestelmään.

5 Yhteistyö ja viestintä

Viranomaistyössä yhteistyötahoja ovat mm. aluehallintovirasto, Ruokavirasto, poliisi ja kuntien muut valvontaviranomaiset ja terveydenhuolto. Viranhaltijoiden kokeneisuus auttaa yhteistyössä, kun yhteydet muihin toimijoihin ovat jo olemassa olevat ja toimivat. Yhteistyötä voidaan tehdä rutiinivalvonnan puitteissa, sekä avustettaessa toista viranomaista hallinto-asiassa tai kun tarvitaan virka-apua. Kukin viranhaltija voi tahollaan tarpeen mukaan pitää yhteyttä yhteistyötahoihin asioiden selvittämiseksi tai valvonnan sujumisen varmistamiseksi. Yhteydenpito yksikön sisällä kuuluu luonnollisesti jokaisen viranhaltijan tehtäviin sujuvan asiakaspalvelun ja tehokkaan valvonnan varmistamiseksi. Yhteistyötahojen kanssa kokoustetaan yleisluontoisemmin tarpeen mukaan asioiden sujumisen ja yhteistyön vahvistamiseksi.

Eteläkärjen ympäristöterveydellä on omat verkkosivut osoitteessa www.symi.fi, joita ylläpidetään yksikön omin voimin. Sivujen kautta mm. ajankohtaiset asiat ja yhteystiedot ovat kaikkien saatavilla. Eteläkärjen ympäristöterveyden ajankohtaisista asioista ilmoitetaan myös tarpeen mukaan toiminta-alueen kuntien ilmoitustauluilla. Tiedotteita julkaistaan tarpeen mukaan. Yleistä tietoa voidaan myös julkaista yhteistyökuntien tiedottajien avulla sosiaalisessa mediassa. Yksikön yleinen viestintä tehdään molemmilla kotimaisilla kielillä. Yksikön laatu- ja viestintätoimintoihin kuuluu ohje normaaliolojen viestinnästä. Yksikkö noudattaa myös Hangon kaupungin sosiaalisen median käytön ohjeita.

Valvontaeläinlääkäri toimii yhteistyössä Etelä-Suomen aluehallintoviraston, Ruokaviraston, poliisin ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Alueella toimii myös eläinsuojeluvalvoja, jonka kanssa tehdään yhteistyötä tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Valvontaeläinlääkäri pyrkii myös mahdollisuuksien mukaan ylläpitämään yhteyksiä läheisten alueiden valvontaeläinlääkäreiden kanssa. Lisäksi valvontaeläinlääkäri on yhteydessä paikalliseen löytöeläintaloon. Valvontaeläinlääkäriin yhteystiedot löytyvät Eteläkärjen ympäristöterveyden sivuilta yleisön tiedoksi. Myös eläinsuojeluyhdistys on saanut yhteystiedot ja välittävät eläinsuojeluilmoituksia tarpeen mukaan. Eteläkärjen ympäristöterveyden kotisivuilla ilmoitetaan eläinsuojeluun ja eläintauteihin liittyvistä ajankohtaisista asioista. Tarvittaessa ajankohtaisista asioista annetaan lehdistötiedote.

6 Maksut

Praktikkoeläinlääkäri noudattaa työssään kunnallista eläinlääkäritaksaa. Valvontatehtävistä peritään maksu voimassa olevien lainsäädännön ja taksojen mukaan.

Päivystyksellä, joka ostetaan yksityiseltä toimijalta, on keskitetty yhteydenottopalvelu, jolloin päivystävän eläinlääkäri tavoittaa aina samasta, tiettyihin aikoihin maksullisesta puhelinnumerosta. Maksu määrittyy omakustannushinnan mukaisesti. Eläinlääkärikäyntejä ei ole subventoitu kuntien toimesta.

Yksikön käyttämä palveluntuottaja on sitoutunut käyttämään kunnallista eläinlääkäritaksaa yksikölle tuottamassaan palvelussa.

7 Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on toteuttaa eläntautilainsäädännössä, eläin-suojelulainsäädännössä ja eläinten lääkitsemislainsäädännössä sekä helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa asetettuja päämääriä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa toteutetaan alue- ja paikallistasolla. Valvonnan eri tasoilla on oltava selkeästi määritellyt vastuut ja tehtävät. Lisäksi viranomaisten ja toimijoiden on toimittava hyvässä yhteistyössä. Valvonnan suuntaamisessa pyritään riskiperusteisuuteen ottaen kuitenkin huomioon säädösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Erilaisia hankkeita voidaan järjestää aluehallintovirastojen toimesta, niihin osallistutaan tarpeen ja tapauskohtaisen harkinnan mukaisesti.

Ennalta suunniteltua valvontaa on mm. otantaan perustuva valvonta, kuten EU-eläinsuojelutarkastukset ja täydentävien ehtojen valvonta. Eläintilojen EU-eläinsuojelutarkastukset ja tietyt osiot täydentävien ehtojen valvonnoista tekevät vuodesta 2010 lähtien pelkästään läänineläinlääkärit. Otantaan perustuvan valvonnan osalta on tarkoituksenmukaista, että sama tarkastaja huolehtii myös korjaavien toimenpiteiden loppuunsaattamisesta. Valvontaeläinlääkäri toteuttaa sekä ennalta suunniteltua valvontaa (terveysvalvontaohjelmat, ilmoitusvelvollinen toiminta) sekä epäilyyn perustuvaa valvontaa.

Valvonnan toimeenpanossa huomioidaan aiemman kansallisen valvontastrategian mukaiset valvonnan tavoitteet. Valvonnan strategisena tavoitteena koko valvontaketjussa oli, että:

- valvonta toimii esimerkillisesti koko valvontaketjussa
- valvonta on koko maassa vaikuttavaa, tehokasta, yhtenäistä ja riskiperusteista
- valvonnan osaaminen on korkeaa tasoa
- valvonta on asiakaskeskeistä ja laadukasta
- valvonnan viestintä on tehokasta ja ennakoivaa
- laboratoriotuotoiminta ja tiedonhallinta tukevat tehokkaasti valvontaa; ja että valvontaan luotetaan ja sitä arvostetaan

8 Eläinten terveyden valvonta

8.1 Eläntautivalmius

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Tautitapausten varhainen havaitseminen, nopeasti käynnistettävät hallintatoimet ja kustannustehokkuus toimenpiteiden valinnassa taudin torjunnan vaarantumatta sekä tarvittavan välineistön nopea saatavuus vaativat runsaasti etukäteissuunnittelua, hankintoja, sopimusten tekoa, tiedon aktiivista jakamista, toimijoiden kouluttamista ja käytännön harjoittelua. Myös muun välttämättömän eläinlääkintähuollon toimiminen ja henkilöresursointi poikkeustilanteessa on syytä suunnitella etukäteen. Poikkeustilanteisiin varaudutaan kaikilla eläinlääkintähuollon tasoilla. Perustason suojarusteita on hankittu Inkoon vastaanotolle ja Tammisaaren toimipisteeseen valmiutta varten. Vaativampia varusteita tarvittaessa otetaan yhteyttä aluehallintovirastoon joilla on pääsy eteläiseen Suomeen sijoitettuun varastoon.

Eteläkärjen ympäristöterveyden eläinlääkärit huolehtivat eläntautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta yksikön toiminta-alueella. Viranhaltijat vastaavat osaltaan aluehallintovirastolle tehtävistä epäiltyjen tai todettujen eläintautien kuukausiraportoinnista.

Valvontaeläinlääkäri huolehtii tautivalvonnan näytteenotosta yhteistyössä praktikkoeläinlääkäriin kanssa, ja muista mahdollisista toimenpiteistä tulosten selvitystä. Valvontaeläinlääkäri huolehtii myös terveysvalvontaohjelmien mukaisesta näytteenotosta, mikäli alueella on ohjelmiin kuuluvia tiloja. Praktikkoeläinlääkäri osallistuu valvontaan ilmoittamalla havaitsemistaan epäkohdista ja epäilyistä valvontaeläinlääkärille. Tämän poissa ollessa praktikkoeläinlääkärit ovat vastuussa asian hoitamisesta ja he ottavat yhteyttä alueen valmiuseläinlääkäriin tai läänineläinlääkäriin. Viranhaltijat suorittavat toimia aluehallintoviraston ja Ruokaviraston ohjeiden mukaan.

Läänineläinlääkärillä on oikeus tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella saman aluehallintoviraston toimialueella, ja Ruokavirastolla on vastaava oikeus kaikkien eläinlääkärien ja koko maan osalta. Yksikkö voi tarvittaessa neuvotella päivystyspalvelujen toimittajan kanssa valmiussuunnitelman mukaisesti lisäresursseista.

8.1.1 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Tarttuvat eläntaudit jakautuvat lakisääteisesti vastustettaviin ja muihin tarttuviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä vastaa virkaeläinlääkäri. Joidenkin lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustamistoimenpiteistä on säädetty eläintautilain nojalla erillisissäädöksin. Velvollisuudesta ilmoittaa eläntaudin esiintymisestä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta 1010/2013. Virkaeläinlääkärit vastaavat ilmoitusten tekemisestä voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti kahdella tavalla, joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratorioissa. Eläinlääkäri ammattitaidollaan arvioi, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee Ruokavirasto. Vaikka Suomen eläintautitilanne on useimpien vastustettavien eläintautien osalta erinomainen, saattaa erityisesti lisääntyvä kansainvälinen eläinkauppa ja muu liikenne muuttaa tilannetta nopeastikin, joten epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena. Tarttuvaa eläintautia todettaessa on varmistettava tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi tarvittavien toimenpiteiden tehokas toimeenpano, epidemiologinen selvitys ja jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

Mikäli alueen praktikkoeläinlääkärit työssään huomaavat oireita tai tuotannon muutoksia, jotka viittaavat tarttuvan eläntaudin mahdollisuuteen, he ottavat yhteyttä valvontaeläinlääkäriin, valmiuseläinlääkäriin tai läänin-eläinlääkäriin. Valmiuseläinlääkäri tai vaihtoehtoisesti valvontaeläinlääkäri hoitaa tarttuvien eläintautien epäilyt sekä tautitapaukset aluehallintoviraston sekä Ruokaviraston ohjeistuksen ja määräysten mukaisesti.

Praktikkoeläinlääkäri vastaa kuukausi-ilmoitusten lähettämisestä aluehallintovirastolle. Tarvittaessa eläintautien esiintymisistä tiedotetaan alueen kuntien terveydenhuollolle sekä aluesairaalalle ja puolustusvoimien terveydenhuollolle/terveysvalvonnalle.

8.1.2 Zoonosien valvonta

Osa eläintaudeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkkinä salmonellatartunnat ja eräät influenssat. Tartunta on mahdollinen myös ihmisestä eläimeen. Tällaisten zoonoottisten tartuntojen leviämisen varalta yhteistyö terveydenhuollon kanssa on oltava sujuvaa. Eläinperäisten elintarvikkeiden välityksellä leviävien zoonosien valvonta kuuluu suunnitelman elintarvikevalvonta-osioon.

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonosien esiintymisestä toimialueensa tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkärille on kirjattu maa- ja metsätalousministeriön asetuksella eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta 1010/2013.

8.1.3 Terveysvalvontaohjelmat

Jollekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysvalvontaohjelman vähimmäistasosta.

Tällaisia erikseen säädettyjä terveysvalvontaohjelmia ovat esimerkiksi lampaiden ja vuohien maedi-visna- sekä scrapievalvontaohjelmat, kanojen, broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelmat sekä tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosivalvonta. Myös esimerkiksi siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveysvalvonta- ja näytteenotto-ohjelmaa. Pitopaikkojen on erikseen liityttävä vapaaehtoisen terveysvalvontaan aluehallintovirastolle lähettämällä ilmoituksella.

Terveysvalvontaohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu useimmiten eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveysluokituksista tai eläinmäärästä, kuten maedi-visnan osalta on laita.

Valvontaeläinlääkäri valvoo vapaaehtoisessa terveysvalvonnassa olevia tiloja sekä käy tekemässä tarvittavat tarkastukset ja näytteenotot ohjelmaan liittyen. Valvontaeläinlääkäri suorittaa terveysvalvontaa myös aluehallintoviraston määräysten mukaisesti. Pakollista salmonellavalvontaa kanaloissa hoitaa valvontaeläinlääkäri

Viranhaltijat lähettävät säännöllisesti tietoja ohjelmista aluehallintovirastolle.

Tiedot päivitetään ja arvioidaan jatkuvasti viranhaltijoiden toimesta. Työn ohessa varmistetaan ohjelmia koskevien asiakirjojen yhtenäisestä hallinnasta yksikössä. Valvonta pyritään toteuttamaan suositusten ja ohjelmien, kuten

esim. salmonellavalvontaohjelman mukaisesti ja niissä edellytettyjen toimintatapojen mukaisesti. Viranhaltijat vastaavat kotiteurastettavien nautojen ja ikärajan ylittäneiden ihmisravinnoksi käytettävien nautojen BSE-testauksen valvonnasta. Tarvittaessa ryhdytään lainsäädännön edellyttämiin jatkotoimenpiteisiin.

8.1.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Vesiviljelylaitosten kalanäytteet otetaan ja laitostarkastukset tehdään EU:n hyväksymien VHS-ohjelmien (rajoitusalueilla), lisävakuusohjelmien (BKD; IPN; SVC ja Gyrodactylus salaris -taudit) sekä osittain riskiperusteisuuden mukaisesti. Ruokavirasto on raportointivelvollinen seurantaohjelmien toteutumisesta maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan Unionille. Ohjelmat voivat muuttua esim. muuttuneen tautitilanteen takia tai jos valvottavien tautien listalle tulee uusia tauteja. Ruokavirasto lähettää aluehallintovirastoihin vuosittain erillisen ohjekirjeen, jossa annetaan tarkemmat ohjeet tulevan vuoden tarkastuksista ja näytteenotoista. Ohje sisältää lakisäätöisiä vaatimuksia ja suositusluonteisia ohjeita.

Alueella ei juuri nyt ole vesiviljelylaitoksia. Mikäli tämän kaltainen toiminta aloitettaisiin, valvoisi sitä ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri.

Tarkastuksissa tarkoituksena on valvovan eläinlääkärin perehtyminen laitoksen toimintaan ja sen riskeihin erityisesti laitoksen omavalvonnan kuvauksen avulla. Laitosten omavalvonta tarkastetaan ja sitä pyritään kehittämään yhdessä toimijoiden kanssa.

Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston tarkastusta varten suunnittelemaa lomaketta, jonka kopion viranhaltija toimittaa aluehallintovirastoon.

8.1.5 Kyyhkyslakat

Kyyhkyslakoissa, joista lähetetään kyyhkysiä kilpailuihin tai näyttelyihin, on kaikki lakassa pidettävät kyyhkyt rokotettava vuosittain newcastlentaudin leviämisen ehkäisemiseksi. Rokotuksen voi suorittaa kunnaneläinlääkäri tai muu eläinlääkäri. Tiedot rokotuksista on lähetettävä läänineläinlääkärille. Rokotusvelvollisuuden toteutumisen varmistamiseksi läänineläinlääkäri voi määrätä kunnaneläinlääkärin tarkastamaan näyttelyyn tai kilpailuun osallistuvien kyyhkysten rokotustodistukset näyttely- tai kilpailupaikalla. Viesti-, näyttely- ja koristekyyhkysten tulee olla rekisteröityjä 30.4.2011 mennessä.

Eläintautivalmiuden ylläpitämisen vuoksi rekisteröityjen harrastelintujen pitopaikkojen tulee olla kunnan valvontaviranomaisten tiedossa. Tietoja voidaan saada asiakassuhteiden, ilmoitusten tai aluehallintovirastojen kautta. Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alueella ei ole harrastelintujen pitopaikkoja.

8.1.6 Muu tautiseuranta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seuranta-äytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Suurin osa pyydetystä näytteistä perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön, ja Ruokavirasto on raportointivelvollinen seurantaohjelmien toteutumisesta maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan Unionille. Ruokavirasto lähettää seurantaohjelmien toimeenpanosta erillisen kirjeen aluehallintovirastoille silloin, kun seurantaohjelmaa ei edellytetä suoraan kansallisen lainsäädännön nojalla. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettyjä seuranta-äytteitä otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta tiloilta ja teurastamoilta.

Näytteiden otosta ajallaan tai lisäajan pyytämisestä vastaa se eläinlääkäri, jolle näytteenottopyyntö on ohjautunut. Mikäli viranhaltija ei voi näytteitä ottaa määrääjän sisällä, tulee hänen varmistua siitä, että näytteet ottaa joku toinen viranhaltija. Tarvittaessa näytteenottajan määrää työnantaja. Näytteenoton tiedot kirjataan Ruokaviraston edellyttämällä tavalla ja näytteenoton etenemisestä kerrotaan aluehallintovirastolle tarpeeksi usein ja sovitulla tavalla.

8.2 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Pelkästään Suomessa tapahtuvan hevosen keinollisen lisääntymisen eläinten terveyteen liittyvistä ehdoista säädetään keinosiemennyksen osalta MMM:n asetuksessa kotimaan kauppaa varten kerättävälle hevoseläimen spermalle eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista (780/2014) ja EU:n sisällä MMM asetuksessa euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä siirrettäviä hevoseläimiä sekä hevoseläinten alkioita ja sukusoluja koskevista terveystarpeista (1033/2014). Spermavarastot, oriasemat, alkionkeräysryhmät ja alkiontuotantoryhmät tarkastetaan kunnaneläinlääkärin toimesta vaatimusten täyttymisen varmistamiseksi.

Virkaeläinlääkärit raportoivat hyväksymisistä ja valvonnasta asetusten mukaisesti. Ruokavirasto rekisteröi hyväksytyt asemat, varastot ja ryhmät ja tiedottaa niistä toimijoille ja muiden jäsenvaltioiden viranomaisille direktiivin 92/65/ETY mukaisesti.

8.3 Eläimistä saatavat sivutuotteet

8.3.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EY) N:o 142/2011 edellyttävät, että sivutuotteita käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Lisäksi viranomaisen on säännöllisin väliajoin suoritettava tarkastuksia ja valvontaa näissä laitoksissa. Valvontaviranomaiset on määrätty laitoistyyppikohtaisesti laissa eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015)

Kunnallisen eläinlääkärin velvollisuudet rekisteröidä tai hyväksyä tietyt toimituksia on määritelty lain 35 §. Lain toteutumista valvovat kunnalliset viranhaltijat lain 45 § mukaisesti ja myös terveystarkastajat lain 46 § mukaisesti. Lain eläimistä saatavien sivutuotteiden 45 § mukaisia terveystodistuksia kirjoitetaan toiminnanharjoittajan pyynnöstä. Oikeutta pakkotoimenpiteisiin ei ole tarpeen sivutuotteiden osalta delegoida, koska viranomaisena toimii kunnallinen eläinlääkäri suoraan, ei kunnallinen lautakunta. Maksullisesta valvonnasta laskuttaa aluehallintovirasto kunnan antamien tietojen perusteella. Valtio korvaa edellä mainituista tehtävistä kunnille aiheutuvat kustannukset (MMM asetus 1587/2015).

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella on yksi sivutuotealan laitos, joka valmistaa maanparannusaineita jätevesilietteestä. Laitos on ELY-keskuksen hyväksymä ja valvoma.

8.3.2 Sivutuotteiden hautaaminen

MMM asetus eläimistä saatavista sivutuotteista (783/2015) määrittelee n.s. etäiset alueet asetuksen liitteessä 4. Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alue on syrjäistä aluetta seuraavien raatojen ja sivutuotteiden osalta:

Taulukko 1: Raato tai sivutuote, joita saa haudata maahan Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alueella. HUOM! Suuntaa antava, ennen kuin toimenpiteisiin ryhdytään on aina tarkistettava ajankohtainen lainsäädäntö!

RAATOTYYPPI TAI SIVUTUOTETYPPI	EHDOT TAI RAJOITUKSET
Nautojen, biisonien, vuohien, lampaiden, sikojen ja siipikarjan kokonaiset raadot ja näistä saatu materiaali.	Syrjäisiin alueisiin luetaan vain alueen vaikeakulkuiset saaret
Kokonaiset turkiseläinten raadot, jotka kuuluvat sivutuoteasetuksen kategoriaan 2	

Kunnaneläinlääkärin on viivytyksettä ilmoitettava aluehallintovirastolle tietoonsa tulevista olennaisista puutteista asetuksen täytäntöönpanossa.

Hautaus- ja hautauskirjanpidon tarkastuksia tehdään viranhaltijoiden mahdollisuuksien mukaan esim. muun valvonnan tai epäilyn yhteydessä. Tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti tiloihin, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatavien tietojen perusteella viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä. Säädöstenvastaisuuksiin puututaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Tarpeen mukaan tehdään myös jälkivalvontaa.

8.4 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta, jossa niille suoritetaan eläinlääkinnällinen rajatarkastus, eivätkä tuodut erät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Joissakin tapauksissa tuonnin salliminen edellyttää erityistä jälkivalvontaa määräpaikassa. Tämä koskee esimerkiksi Venäjältä tuotavia hevosia ja tiettyjä kanavoituja sivutuotteita.

Läänineläinlääkäri saa tiedon EU:n ulkopuolisista maista tuotavista eläintautiriskin takia määräpaikassa tarvittaessa erityisesti valvottavista eläin- ja tuote-eristä TRACES-ohjelman välityksellä. Tarvittaessa tieto kolmansista maista saapuvasta eläin- tai tuote-erästä, jossa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai epäilystä, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, tulee valvovalle kaupungineläinlääkärille aluehallintovirastolta. Yksi kaupungineläinlääkäreistä on valmiuseläinlääkärinä erikseen koulutettu vastaavia tilanteita varten.

8.4.1 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

Tiettyjen eläinten ja tuotteiden sisämarkkinatuojat ja viejät rekisteröityvät tai hakevat tuontilupaa Ruokavirasto lähettää tiedon rekisteröinneistä ja tuontiluvista ohjeineen kyseisen alueen aluehallintovirastoon ja tapauskohtaisesti myös kunnaneläinlääkärille tai muulle valvovalle virkaeläinlääkärille. Rekisteröinnit ja tuontiluvat tulee aluehallintovirastossa ja kunnassa kirjata sekä huomioida erityisesti, mille eläimelle tai tuotteelle ne on tarkoitettu ja koskevatko rekisteröinnit sisämarkkinatuontia vai -vientä. Monilla toimijoilla on useita rekisteröintejä tai tuontilupia, mutta yksi rekisteröinti koskee vain yhtä tuotetta tai vain sisämarkkinatuontia tai -vientä. Rekisteröinti on voimassa seuraavan kalenterivuoden tammikuun loppuun, tuontilupa on voimassa vuoden myöntämispäivämäärästä.

Tuontieriä hyväksyttyä tarkastuksessa eikä vientieriä lähettää, jollei virkaeläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä. Hylätyistä eristä ilmoitetaan Ruokavirastoon. Annettujen määräysten toteutumista seurataan esim. varmistamalla että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu. Tarvittaessa pyydetään virka-apua tullilta ja ollaan yhteydessä lähettäjään viranomaisiin.

8.4.2 Sisämarkkinatuonti

Sisämarkkinatuonnissa tuojalla on tiettyjen eläinten ja tuotteiden kohdalla velvollisuutena lähettää Ruokavirastoon ennakoilmoitus tuotavasta erästä.

Jos näissä ilmenee puutteita, on tuoja velvollinen ilmoittamaan asiasta valvovalle virkaeläinlääkärilleen. Virkaeläinlääkäri voi tehdä Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 204/2016 6§ mukaisia tarkastuksia. Tuoja voi lisäksi oma-aloitteisesti pyytää eläinlääkäriä tarkastamaan tuotavat tuotantoeläimet (esim. ETT:n vaatimukset). Mikäli erä ei täytä tuonnin ehtoja ei sitä päästetä markkinoille. Hylätyistä eristä ilmoitetaan Ruokavirastoon. Annettujen määräysten toteutumista seurataan esim. varmistamalla että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu. Tarvittaessa pyydetään virka-apua tullilta ja ollaan yhteydessä lähettäjään viranomaisiin.

TRACES-järjestelmä on käytössä Eteläkärjen ympäristöterveydessä, mutta sen käyttö on koettu aikaa vieväksi. Eläinlääkärit vastaavat tiedon kulusta läänineläinlääkärin ja kaupungineläinlääkärin välillä ja tarvittaessa asiaankuuluvien järjestelmien käytöstä.

8.4.3 Sisämarkkinavienti

Virkaeläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä Ruokaviraston ohjeen mukaisesti. Myös sen, että rekisteröinti on tehty ja voimassa kyseiselle erälle, jos se vaaditaan. Virkaeläinlääkäri laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen.

Sisämarkkinaviennissä viejän on pyydettävä valvovalta virkaeläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista (poikkeuksena ei-kaupalliset koirat, kissat, hillerit ja fretit, jolloin vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös muu kuin virkaeläinlääkäri).

Pääsääntöisesti terveystodistuksen I-osan täyttäminen on viejän tehtävänä, eläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa viejän laatiman I-osan. Jos viejä ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään, jää myös terveystodistuksen I-osan täyttäminen tarkastavan virkaeläinlääkärin vastuulle terveystodistuksen (II-osa) lisäksi. Tällöin viejän on annettava tarvittavat tiedot hänelle todistuksen laatimista varten. Toimenpiteet tehdään viejän kustannuksella.

Rekisteröityjen hevosten terveystodistusta ei välttämättä tarvitse laatia TRACES -järjestelmässä, mutta se on kuitenkin suositeltavaa täyttää TRACESin. Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa. Todistuksen voi viedä TRACESin myös toinen virkaeläinlääkäri. Tarkastanut virkaeläinlääkäri kuitenkin leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen. Vuosittain esim. vientitarkastuksen yhteydessä on hyvä tarkastaa viejän pitämä vientiluettelo.

Virkaeläinlääkärit seuraavat mahdollisia eristä vastaanottajamaassa saatavia palautteita ja reagoivat niihin tarpeen mukaan.

8.4.4 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää virkaeläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. On varmistettava huolella, että vientikohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Suositeltavaa on, että vaadittavat ehdot tai valmis terveystodistus on lähetetty kohdemaan viranomaisilta Ruokavirastoon tai maa- ja metsätalousministeriöön. Jos kohdamaa ei lähetä valmista terveystodistusta, eikä sitä ole ennestään (aiemmista vastaavista vienneistä voi kysyä

Ruokavirastosta), viejä laatii terveystodistuksen Ruokaviraston antamalle pohjalle kohdemaan ehtojen mukaisesti ja Ruokavirasto ja kohdemaan viranomaiset hyväksyvät todistuksen ja lopullinen todistumalli tulee lähettää aina Ruokavirastoon tiedoksi. Virkaeläinlääkäri ja Ruokavirasto tarkistavat yhteistyössä, voidaanko vientiehdot vietävän eläimen tai tuotteen kohdalla täyttää. Jos ehtoja ei voida täyttää, MMM yhteistyössä Ruokaviraston kanssa voi neuvotella kohdemaan kanssa vaatimuksista.

Venäjävientitodistukset on tilattava Ruokavirastosta. Vain virkaeläinlääkäri voi laatia ja tilata vientitodistuksia. Elävien eläinten kohdalla tarkastukset tekee ja todistuksen täyttää yleensä kunnaneläinlääkäri, naudan ja sian sukusolujen ja alkioiden kohdalla läänineläinlääkäri. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa viejä. Venäjän lisäksi EU-tasolla on neuvoteltu harmonisoiduista vientiehdoista mm. USA:n ja Kanadan kanssa. Tällöin Ruokavirasto kommentoi vientiehtoja ja antaa mahdollisen valmiin todistuksen, jos sellainen on jo sovittu.

8.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan lain eläinten hyvinvoinnista (LEH, 693/2023) sekä eläinkuljetuksia koskevan lainsäädännön perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti.

Yksikön eläinlääkärit ja poliisi valvovat eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella. Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista alueella valvoo lisäksi kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija (terveystarkastaja). Käytännössä pääosan valvonnasta suorittaa valvontaeläinlääkäri praktikon tuella. Valvontaviranomaisia ovat lisäksi tarkastuseläinlääkäri teurastamon tai teurastuspaikan alueella ja rajaeläinlääkäri rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella.

Aluehallintovirastoissa eläinsuojelu- ja eläinkuljetuslainsäädännön valvontaa hoitavat läänineläinlääkärit.

Voimassa olevan eläinsuojelulainsäädännön noudattamista valvoo pääasiallisesti valvontaeläinlääkäri. Myös praktikkoeläinlääkäri, sekä poliisi osallistuvat valvontaan. Joskus voivat myös terveystarkastajat avustaa tehtävissä. Lainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksin. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinsuojelusäädöksiä on rikottu, viranomaisen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. Asiasta tehdään tarvittaessa poliisille tutkintapyyntö.

Eläinsuojelutarkastuksista tehdään pöytäkirja, jonka kopiot toimitetaan myös aluehallintovirastoon. Annettuja määräyksiä valvotaan uusintatarkastuksin.

Kiireellisissä LEH 98 §:n mukaisissa tapauksissa sairas tai huonokuntoinen eläin lopetetaan, muussa tapauksessa eläimen hoidosta tehdään tapauskohtaisesti sopimus joko alueen löytöeläintalon kanssa tai eläimelle voidaan etsiä uusi sijoituspaikka.

8.5.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisella tavalla, aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla sekä aluehallintoviraston valtuuttamalla eläinsuojeluvalvojalla on oikeus tarkastuksen tekemiseen. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Eläinsuojelutarkastuksen suorittajalla on oikeus tarvittaessa ottaa korvaukset tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Käynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet.

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvomiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai EY:n oikeusjärjestyksen niin edellyttäessä määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia sellaisissa eläintenpitoyksiköissä, joissa eläimiä pidetään elinkeinonharjoittamisen tarkoituksessa.

Epäilyyn perustuvan eläinsuojelutarkastuksen tekee useimmiten kunnan virkaeläinlääkäri. Paikallisen eläinsuojeluviranomaisen pyynnöstä vastuu tarkastuksen ja päätöksen tekemisestä vaikeimpien eläinsuojelutehtävien osalta voidaan kuitenkin siirtää kunnalta läänineläinlääkärille. Kunta voi pyytää tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla tai teettämishallalla. Kunta voi pyytää tapauksen siirtoa

aluehallintovirastolle myös esimerkiksi tilanteessa, jossa tarkastuskohteessa on useita eläimiä, joiden osalta on tarve ryhtyä LEH 98 §:n mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Epäilyyn perustuvat tarkastukset voidaan tehdä kunnaneläinlääkäreiden tai muiden eläinlääkäreiden, paikallisen eläinsuojeluvalvojan tai tavallisen kansalaisen ilmoituksen perusteella.

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella tehdään noin 70 eläinsuojelua ja eläintautien ehkäisyä koskevaa tarkastusta vuodessa. Valvontaeläinlääkäri on pääasiassa vastuussa tarkastusten tekemisestä, hän ei ole asiakassuhteessa tarkastettaviin. Päivystysaikana tehtävät tarkastukset tekee poliisi, joka tarvittaessa saa maksua vastaan asiantuntija-apua kunnan käyttämältä palveluntuottajalta.

8.5.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvomiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai EY:n oikeusjärjestyksen niin edellyttäessä määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia sellaisissa eläintenpitoyksiköissä, joissa eläimiä pidetään elinkeinonharjoittamisen tarkoituksessa.

8.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinsuojelulain rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitetun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinhoitolat, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat ja lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Tavoitteena on tarkistaa luvan- ja ilmoituksenvarainen toiminta vuosittain. Mikäli tämä ei muista tehtävistä johtuen ole mahdollista, tehdään toiminnasta alueellinen riskinarviointi ja suunnitellaan kohteiden tarkastustiheys arvioinnin perusteella. Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella ilmoituksenvaraisia kohteita on noin 30.

8.5.4 Pienteurastamot

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat eläinsuojelulain, eläinkuljetusasetuksen ja eläinkuljetuslain sekä niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvomiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai EY:n oikeusjärjestyksen niin edellyttäessä määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia teurastuspaikoissa (pienteurastamoissa).

Tarkastuseläinlääkärillä on oikeus tarkastusten tekemiseen teurastamossa ja pienteurastamossa sekä niiden alueella ilman epäilyä eläinsuojelusäädösten vastaisesta toiminnasta. Tarkastuseläinlääkärillä on oikeus tarkastaa myös teurastamolle saapuvat eläinkuljetukset.

Teurastamon eläinsuojeluvalvonnan lisäksi, jos tarkastuseläinlääkäri epäilee, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu teuraseläimiä toimittavassa eläintenpitoyksikössä, ilmoittaa hän asiasta sen alueen aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee. Näin läänineläinlääkäri voi määrätä paikallisen kunnaneläinlääkäriin suorittamaan tarkastuksen kyseiseen pitopaikkaan ja taataan kattavampi kansallinen valvonta.

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella on yksi pienteurastamo ja viisi riistan teurastuspaikkaa. Näiden lihantarkastuksen järjestäminen kuuluu elintarviketurvallisuusvirasto Ruokaviraston tehtäviin, eikä sitä ole järjestetty yhdessä kunnan kanssa. Näiden kohteiden eläinsuojeluvalvontaa tehdään muun rutiinivalvonnan yhteydessä.

8.5.5 Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, on poliisilla, kunnaneläinlääkärillä ja aluehallintovirastolla oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Eläinkuljetusta tarkastettaessa on viranomaisella oikeus tarkastaa myös kuljetuskalusto. Rajaeläinlääkärit ja tarkastuseläinlääkärit tarkastavat eläinkuljetuksia toimialueillaan myös ilman epäilyä säädösten rikkomisesta.

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat eläinkuljetusasetuksen ja eläinkuljetuslain sekä niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvomiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai EY:n oikeusjärjestyksen niin edellyttäessä määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia eläinkuljetuksissa.

8.6 Tukivalvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja EU:n osittain rahoittamien ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen maksamisen edellytyksenä.

Täydentävät ehdot jaetaan neljään ehdonalaan, joista Ruokaviraston vastuulla Manner-Suomessa on kaksi: 1. kansanterveyden, eläinten ja kasvien terveyden valvonta sekä 2. eläinten hyvinvointivalvonta. Aluehallintovirastoille kuuluvat täydentävien ehtojen valvontaan liittyvät tehtävät (osa tehtävistä kuuluu elintarvikevalvonnan piiriin).

Tukivalvonnassa hyödynnetään kunnan viranomaisten tekemien perustarkastusten pöytäkirjoja mm. seuraavilta valvonnan aloilta:

- EU-eläinsuojelutarkastukset
- maitohygieniatarkastukset
- salmonellavalvonta
- munantuotantotilojen hygieniavalvonta

Viranhaltijat toimittavat pöytäkirjat tarkastuksista, joissa on havaittu mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntiä, viipymättä aluehallintokeskukselle, jotta nämä voivat käyttää tietoja omassa työssään.

9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano

Kuntien järjestämien ja ostopalveluina hankkimien eläinlääkäripalvelujen on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia. Kuntien on seurattava palvelujen saatavuutta, riittävyttä ja laatua osana ympäristöterveydenhuollon laadunvalvontaa.

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Eläinlääkintähuoltolain mukaan järjestäjä vastaa yleisen edun kannalta välttämättömien eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä alueellaan. Järjestämisvastuu sisältää eläinlääkäripalvelut niitä kotieläimiä varten, joiden omistajan tai haltijan asuin- tai kotipaikka on järjestäjän alueella, sekä eläinten pitopaikassa annettavat eläinlääkäripalvelut järjestäjän alueella pidettäviä kotieläimiä varten. Järjestämisvastuun piiriin kuuluvat palvelut käyvät ilmi lain 9 §.

9.1.1 Peruseläinlääkäripalvelun sisältö

9.1.1.1 Puhelinneuvonta

Kunta on järjestänyt eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkärin antamaa neuvontaa virka-aikana myös puhelimitse. Eikäireellisiä tapauksia koskeva neuvonta voidaan rajoittaa tapahtuvaksi tiettyinä asiakkaille ilmoitettavana ajankohtana.

Valvontaeläinlääkärillä on erillinen virka-aikana toimiva puhelinnumero, josta on tiedotettu toiminta-alueen kuntiin.

Praktikkoeläinlääkärillä on erillinen puhelinnumero. Yhteyden saannin varmistamiseksi numerolle on määritetty puhelinaika. Puhelua voidaan ottaa vastaan mahdollisuuksien mukaan myös muina aikoina.

Eteläkärjen ympäristöterveyden käyttämällä palveluntuottajalla on käytettävissään keskitetty yhteydenottopalvelu, jossa praktikkoeläinlääkäri vastaa vuorokauden ympäri. Puhelut ovat osittain maksullisia ja puheluiden hinnoittelu on sellainen, että se vastaa palvelun aiheuttamia kustannuksia.

Kaikki yhteystiedot löytyvät yksikön verkkosivuilta ja ne ovat myös Hangon kaupungin puhelinvaihteen tiedossa. Myös yhteistyökuntien tiedot on pyritty pitämään ajan tasalla, käytännössä näitä on pyydetty linkittämään mahdolliset tietonsa Eteläkärjen ympäristöterveyden sivuille, jotta tiedot pysyvät ajan tasalla ja tiedotuksen oikeellisuus mahdollistuu. Yksikkö ei voi vaikuttaa, eikä vastaa muista kuin omien kotisivujensa tiedoista.

9.1.1.2 Sairaanhoido

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkäriskoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottoiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia leikkauksia ovat esimerkiksi sekot.

9.1.1.3 Terveydenhoito

Peruseläinlääkäripalvelua tulee suunnata ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämisessä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroatiot sekä koirien kastroatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehäntäjien, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Kunnan velvollisuus ei kuitenkaan ole järjestää eläinlääkäriä praktiikkatehtäviin, joissa vaaditaan erityispätevyyttä tai –koulutusta. Eläinlääkärin järjestäminen nautojen, sikojen tai hevosten keinosiemennysasemille tai eläinten kuntouttamiseen tähtääviin yrityksiin ei myöskään kuulu kunnalta vaadittavan peruseläinlääkintähuollon piiriin. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

9.1.1.4 Eläinten lopetus

Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyneet kulut voidaan laskuttaa aluehallintovirastolta.

9.1.1.5 Todistukset

Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuutta. Toimivan terveydenhuoltojärjestelmän avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä ja seurata tarttuvien tautien sekä tuotantosairauksien esiintymistä tiloilla. Terveydenhuollon piirissä tehtävä elinkeinon ja viranomaisten yhteistyö täydentää viranomaistoimenpiteitä eläintautien torjunnassa. Lähtökohtana on pidettävä, että terveydenhuollon piiriin kuuluvilla tiloilla eläimet voivat hyvin, lääkkeiden käyttö on hallittua eikä lääkkeitä käytetä korjaamaan olosuhdeongelmia.

Terveydenhuoltoa on kehitetty nautojen ja sikojen lisäksi myös muille kotieläimille kuten poroille, lampaille, turkiseläimille ja kaloille. Näille ei kuitenkaan toistaiseksi ole olemassa valtakunnallisia terveydenhuolto-ohjelmia ja seurantajärjestelmiä. Myös hevosten terveydenhuoltoa ollaan kehittämässä. Kunta voi halutessaan huomioida paikallisen elinkeinorakenteen ja järjestää tarpeen mukaan terveydenhuollon palveluja eri kotieläimille.

Praktikkoeläinlääkärin tehtävänä on mm vastata tuotantoeläinten terveydenhuollosta. Tämä, jotta palveluiden saanti alueella on varmistettu, vaikka yksityiselläkin sektorilla on tarjolla jonkin verran palveluja. Viranhaltijalla on oikeus toimia Neuvo 2020-eläinlääkärinä.

9.2.1 Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä

Maatilalla on usein taloudellisesti merkittäviä tuotantosopimuksia, joissa yhtenä ehtona on terveydenhuoltosopimuksen solmiminen eläinlääkärin kanssa ja sopimuksen velvoittamien terveydenhuoltokäyntien tekeminen ajallaan ja sovitussa laajuudessa. Myös eläinten hyvinvointitukea saadakseen tilan on solmittava eläinlääkärin kanssa terveydenhuoltosopimus ja teetettävä eläinlääkärillä säännölliset terveydenhuoltokäynnit. Hyvinvointitukea saa noin joka kolmas nautatila ja joka viides sikatila. On todennäköistä, että hyvinvointituki tulevaisuudessa kasvaa nykyistä merkittävämmäksi ja useammalle tilalle leviäväksi tukimuodoksi.

Olemalla mukana terveydenhuollossa ja sen seurantajärjestelmissä pystyvät tuotantoeläintilat helpommin hoitamaan myös alkutuotantoasetuksen (134/2006) edellyttämän ketjuinformaatiovaatimuksen. Tämän mukaan tuottajan on ennen eläinten teurastamolle lähettämistä toimitettava tiedot muun muassa eläinten lääkitsemisestä ja elintarviketurvallisuuteen vaikuttavien eläinten sairauksien esiintyvyydestä tilalla. Suurin osa teurastamoista edellyttää tämän ilmoituksen tekemistä sähköisen seurantajärjestelmän (Sikava tai Naseva) avulla.

Nasevan ehtojen mukaan eläinlääkäri suorittaa nautatilalle terveydenhuoltokäynnin vähintään kerran vuodessa. Sikavan puitteissa emakko- tai yhdistelmäsikalaan on suoritettava vähintään neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa. Näistä yhden tulee olla terveydenhuoltosuunnitelman päivityskäynti. Lihasikalaan on suoritettava vähintään yksi terveydenhuoltokäynti kasvatuserää kohti tai neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa, jos sikala on osastoittain kertatäyttöinen.

Terveydenhuoltokäynnillä eläinlääkäri havainnoi eläinten olosuhteet ja terveydentilan. Lisäksi merkittävimmät eläinten hoitorutiinit ja tuotannon kannalta kriittiset pisteet käydään läpi. Terveydenhuoltokäynnillä käydään läpi terveydenhuoltosuunnitelman toteutuminen, tilan lääkekirjanpito ja kirjanpito eläinten poistojen ja sairastuvuuden syistä. Lisäksi käydään läpi tuotantotilan toimet tarttuvilta eläintaudeilta suojautumiseksi.

Eläinterveydenhuollon saatavuus on kotieläintilan tulonmuodostuksessa usein ratkaisevan tärkeää jo tuotehintojen ja maataloustuen vuoksi. Tärkein syy terveydenhuoltopalvelujen kysynnälle on kuitenkin se, että tuottaja haluaa terveydenhuoltoon perehtyneen eläinlääkäriin asiantuntijaksi karjakohtaisten ratkaisujen tekoon päämääränä tilan taloudellisen tuloksen paraneminen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin lisääntymisen kautta. Naseva ja Sikava –järjestelmiä ollaan voimakkaasti kehittämässä tuotannollisen terveydenhuollon suuntaan.

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä lisännevät osaltaan myös tietyt lääkkeiden luovuttamista koskevien sääntöjen poikkeukset. Nasevaan ja Sikavaan liittyneiden tilojen lisäksi vanhempaispolven siipikarjatilat ja osa tuotantopolven kasvattamoista/kanaloista solmivat terveydenhuoltosopimuksen ja sitoutuvat kahdesti vuodessa tehtäviin terveydenhuoltokäynteihin.

9.2.2 Terveydenhuoltotyön resurssitarve

Sikalat ovat kuuluneet Sikavaan noin 90-prosenttisesti jo lähes vuosikymmenen. Nautatilojen lukumäärä Nasevassa on viime vuosina kaksinkertaistunut vuoden tai parin välein ja on nyt selvästi yli puolet tiloista. Sekä nähtävissä oleva kehityskulku että elintarviketeollisuuden, viljelijäjärjestöjen ja valtionhallinnon yhdessä asettamat tavoitteet ennakoivat, että Naseva lähivuosina tulee kattamaan lähes kaikki nautatilat samaan tapaan kuin Sikava nyt kattaa lähes kaikki sikalat. Sama eläinlääkäri ei aina välttämättä tee sekä terveydenhuoltosuunnitelmaa että terveydenhuoltosopimusta.

Sekä eläinlääkärit että viljelijät tarvitsevat lähivuosina täydennyskoulutusta terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa, kuten karjataso tautiseurannassa ja eläinten hyvinvoinnin arvioinnissa. Osallistumiseen täydennyskoulutukseen – joka on eläinlääkäriin ammattinharjoittamislain mukaan pakollista – on varattava oma osansa eläinlääkärien työajasta. Lisäksi voi olla tarkoituksenmukaista varata eläinlääkärien työaika siihen, että he kouluttavat alueen karjanomistajia ja –hoitajia. Käytännössä kuitenkin suurin osa tämän kaltaisista koulutuksista järjestetään keskusjärjestöjen toimesta.

9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

9.3.1 Kiireellisen eläinlääkäriavun sisältö

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkäriapua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarinleikkaus tulee pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan.

Pieneläinten luunmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriapuun. Kiireellisen eläinlääkäriavun tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Yksikön toiminta-alueella akuutti eläinlääkintä ostetaan ulkopuoliselta toimijalta, Siuntion eläinlääkäri Oy:ltä, joka vastaa palvelujen riittävydestä ja laadusta yksikön kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

9.3.2 Kiireellinen eläinlääkäriapu virka-ajan ulkopuolella

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella.

Seutukunnilla tarkoitetaan alueiden kehittämissä (602/2002) tarkoitettuja seutukuntia ja maakunnilla maakunnista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (147/1999) tarkoitettuja maakuntia. Eläinlääkintähuoltolain edellyttämien päivystysalueiden muodostaminen on kunnille pakollista, ja aluehallintovirastoilla on merkittävä rooli

uuden päivystysaluejaon toteuttamisessa. Tavoitteena tulee pitää päivystysten organisoimista vähintään maakunnan kokoisilla alueilla. Seutukuntatasoa voidaan soveltaa siirtymävaiheen ratkaisuna ja poikkeuksellisissa olosuhteissa. Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alue vastaa Raaseporin seutukuntaa. Päivystysaikana tuotantoeläintapaukset ovat eläinlääkärin mukaan niin vähäisiä, että pieneläinpäivystyksen ja tuotantoeläinpäivystyksen eriyttäminen ei ole tarpeen. Kuten yllä on mainittu, on käytössä keskitetty yhteydenotto palvelu, johon aina vastaa praktikkoeläinlääkäri.

Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on virka-ajan ulkopuolella järjestetty aluehallintovirastojen toimesta valtakunnallisesti niin, että kaksi läänineläinlääkäriä päivystää aina samanaikaisesti – toinen Itä- ja Pohjois-Suomen alueella ja toinen Etelä- ja Länsi-Suomen alueella. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkärin saa tietää Ruokaviraston puhelinvastaajasta numerosta 020 77 24340.

9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Yhteistyökunnat ovat määrittäneet, että eläinlääkintähuolto järjestetään perustasolla vaatimuksiin nähden, mikä on myös lainsäädännön lähtökohta. Palvelut järjestetään niin, että ne täydentävät yksityistä palveluntarjontaa. Näin ollen Eteläkärjen ympäristöterveyden eläinlääkinnällisenä tavoitteena on ympärivuorokautisen kiireellisen hoidon tuottaminen tuotantoeläimille sekä akuutin hoidon tuottaminen virka-ajan ulkopuolella pieneläimille sekä tuotantoeläinten kiireettömien peruseläinlääkäripalvelujen sekä terveydenhuoltopalvelujen tuottaminen. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset on loma-ajan ulkopuolella voitava varata alle kahden viikon sisällä yhteydenotosta.

9.4.1 Ajanvaraus

Ajanvaraus Eteläkärjen ympäristöterveyden alueen kunnallisiin palveluihin hoidetaan ottamalla yhteys eläinlääkäriin. Yhteystiedot löytyvät mm. yksikön kotisivulta ja voidaan saada mm. kaupungin puhelinvaihteesta.

9.5 Toimipisteet

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella on yksi kunnan oma vastaanotto Inkoon Västankvarnissa. Vastaanotto toimii praktikkoeläinlääkärin työn tukipisteenä ja sitä käyttää valvontaeläinlääkäri tarvittaessa esim. eläinten tarkastamiseen. Varustelutaso on perustaso. Talousarviossa on jonkin verran varoja perusvälineistön ylläpitoon, mutta isommista hankinnoista päätetään erikseen. IT-laitteista ja ohjelmistoista vastaa Raaseporin kaupunki erillisen sopimuksen mukaisesti. Praktikkoeläinlääkäri käyttää KiliniQ-ohjelmaa asiakastietokantana. .

Siuntion eläinlääkärit Oy vastaa päivystyksestä pieneläimille virka-ajan ulkopuolella ja vuorokauden ympäri tuotantoeläimille vähintään Raaseporin Tenholassa sijaitsevalta vastaanotolta käsin, myös muita toimipisteitä alueella voidaan käyttää. Erillisestä sopimuksesta voivat asiakkaat myös asioida yrityksen Siuntion vastaanotolla, mikä voi olla lähempänä esim. Inkoolaisille. Vastaanotoilla tarjotaan kunnallisina palveluina perustavan tason eläinlääkintää. Hoitoa voidaan tarpeen ja asiakkaan toiveiden mukaisesti täydentää lisäpalveluilla, jotka eivät kuulu kunnallisten palveluiden piiriin. Palveluntuottaja vastaa hoidon laadusta ja hänellä on velvollisuus noudattaa kunnalliseläinlääkäritaksaa kunnallisten palvelujen osalta. Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunnalla on oikeus tarvittaessa tarkastaa toiminta. Laajan raportoinnin tulee mahdollistaa toimitettavien palveluiden seuranta.

Peruseläinlääkäripalvelu on näin ollen saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

9.7 Perustason ylittävät palvelut

9.7.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut

Eteläkärjen ympäristöterveyden yhteistyöalueella ei järjestetä erikoiseläinlääkäripalveluja.

9.7.2 Remissiomahdollisuudet

Mikäli hevoset ja pieneläimet tarvitsevat perustasoa vaativampia eläinlääkäripalveluja voidaan ne remittoida hevosen Hyvinkään hevossairaalaan tai pieneläimen Yliopistolliseen eläinsairaalaan. Tämä vaatii käytännössä aina remissin.

9.7.3 Laboratoriopalvelut

Yksityisten näytteiden omistaja saa itse päättää käyttämästään laboratorioista. Viranomaisnäytteisiin käytetään akkreditoituja laboratorioita, kuten Luvylab Oy:n laboratorioita (esim. alkutuotannon vesinäytteet) sekä

Ruokaviraston laboratoriota. Näytteiden otossa ja lähetyksessä noudatetaan lainsäädännön, Ruokaviraston tai tutkivan laboratorion ohjeita.

Tartuntavaarallisen materiaalin lähettämisessä noudatetaan Ruokaviraston päivittämiä toimintaohjeita eläinlääkäreille helposti leviävien eläintautien varalta. Näytteet lähettänyt eläinlääkäri tarkastaa tulokset niiden saavuttua ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, sekä tiedottaa tarpeen mukaan tuloksista.

10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, jonka osana tämäkin suunnitelma on, hyväksytään Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunnassa. Tämä suunnitelma käytetään lautakunnan käsiteltävänä, ennen kuin se lähetetään Etelä-Suomen aluehallintovirastolle tiedoksi.

Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta arvioi suunnitelman toteutumista arviointiraportin perusteella. Hyväksytty raportti lähetetään aluehallintovirastolle viraston laatiman aikataulun mukaan.

Aluehallintoviraston suorittamaa kunnan suunnitelman ja sen toteutumisen arviointia hyödynnetään paikallisen valvonnan ja eläinlääkäripalvelujen kehittämisessä, niiden toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa.

11 Laatu järjestelmä

Eteläkärjen ympäristöterveyden laatu järjestelmää ylläpidetään ja täydennetään osana rutiinityötä.. Laatu- ja valmiusjärjestelmät nivoutuvat osittain toisiinsa. Kokonaisuutta täydentää valtiollinen ohjeistus, esim. eläintautien ehkäisin osalta.

11.1 Palautteen kerääminen

Eläinlääkäripalvelujen saatavuutta arvioidaan saadun palautteen perusteella. Mahdollisuus antaa palautetta on järjestetty mm. yksikön kotisivujen kautta. Asiakaskyselyjä voidaan tehdä mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan. Kunnallisen akuutin hoidon palveluntuottajan hoitaa omat palautteensa ja kokoaa ne säännöllisesti Eteläkärjen ympäristöterveyden seurattavaksi.

11.2 Valitusten käsittely

Hangon kaupunki toimii eläinlääkinnän palvelujen ja valvonnan järjestäjänä sekä työnantajana Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alueella. Hangon kaupungin vastuuvakuutukset on päivitetty yksikön ensimmäisenä toimintavuotena 2011, jotta ne kattavat myös eläinlääkinnän toiminnot, joita kaupunki ei aiemmin ole tuottanut. Julkishallinnon vastuuvakuutuksen korvaussumma on 1 500 000 €.

Terveysvalvonnan johtaja arvioi tietoonsa tulleet asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt ja päättää viranhaltijaa kuultuaan tarvittavista jatkotoimenpiteistä. Kunnalle akuutteja palveluja tuottava vastaa työstään asiakkaalle. Asiakasvalitukset myös kirjataan muun palautteen tavoin. Tarvittaessa tai vaateen ollessa suuri pyytää terveysvalvonnan johtaja lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta sekä mahdollisilta muilta asianosaisilta ennen päätöstä jatkotoimenpiteistä tai maksettavista korvauksista. Asian ratkaisemiseen saatavia tietoja voidaan saada myös muilta tahoilta, kuten Ruokavirastosta, joka valvoo eläinlääkärien oikeutta harjoittaa ammattiaan.

11.3 Toiminnan kehittäminen

Toimintaa kehitettäessä huomioidaan saatu asiakaspalaute, mahdolliset valitukset sekä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiraportti ja mahdollisten aluehallintoviraston tarkastusten ja auditointien tulokset. Nämä huomioidaan laadittaessa seuraavia suunnitelmia. Saadut palautteet kirjataan ja niistä tehdään vuosittain yhteenveto, jota käytetään toiminnan kehitystarpeiden arvioimiseen. Päätettyjen korjaavien toimenpiteiden toteutumista ja toteutusaikataulua seurataan jatkuvasti.

12 Seuranta ja raportointi

Seurannan ja raportoinnin merkitys nousee tietoyhteiskunnassa yhä keskeisemmälle sijalle. Huolellisestikin suoritettun valvonnan merkitys ja vaikuttavuus vähenee, jos seurannassa ja raportoinnissa on puutteita. EU:n komission Suomeen vuonna 2009 suorittamien tarkastusten perusteella komissio on kiinnittänyt huomiota siihen, että Suomen ongelmana on tehottomuus viranomaistoimenpiteiden loppuun saattamisessa.

12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Jo nyt on yksikön Tervekuu tietokannassa mahdollista järjestää töiden seuranta ja muistutukset määräajoista, jotta asioiden seuranta helpottuu. Kehitystarpeita seurataan yksikön normaalin toiminnan puitteissa.

12.2 VASU-raportointi

Eteläkärjen ympäristöterveys raportoi toiminnastaan vuosittain aluehallintovirastoon Ohjeen kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon (Ruokaviraston toimintaohje 11009) mukaisesti.

12.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Eläinlääkärrien viranharjoittamisen tuloksena syntyy raportteja ja tilastoja, joita käytetään valvonnan suorittamisessa, kehittämässä ja arvioinnissa. Näitä ovat mm:

- eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset
- terveysvalvontaohjelmien käynnit
- tautiepäilyt
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.
- terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet

Kukin viranhaltija vastaa tietojen toimittamisesta ajoissa asianomaiselle viranomaiselle. Yksikön sisällä tiedot siirretään mahdollisimman pitkälle tietojärjestelmien sisällä, jotta vältytään manuaalisilta tiedonsiirroilta.

12.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Valtakunnallisen ohjelman mukaan kuntien tulee resurssien riittävyyden arvioimiseksi ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilastosta tulee ilmetä vuositasolla ainakin sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto on liitettävä kunnan suorittamaan suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitettava vuosittain aluehallintovirastolle. Potilasmääristä raportoivat sekä praktikkoeläinlääkäri että palveluiden tuottaja kvartaaleittain vuoden aikana ja ne huomioidaan toiminnan seurannassa, joka tehdään Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunnalle ainakin 4 krt/a. Potilasmäärät ovat talousarvioon sisältyviä mittareita ja niitä seurataan myös talousarvion toteuman seurannassa.

Liite I: Resurssien tarpeen arvioinnissa huomioitavia tekijöitä

Tuotantoeläintyyppi	Tilojen määrä
Lampaat ja vuohet	< 50
Hevoset	Ca. 100
Siipikarja	5
Vesiviljely	1
Tarhattu riista	2
Mehiläistarhat	< 30
Muut (kanit y.m.)	<5
Lemmikkieläinten arvioitu määrä	11 000*
Terveystuotosopimukset	
Nautaeläimet	
Muut	1 sopimus
Kunnan järjestämien eläinlääkäripalvelujen käynnit	
Tuotantoeläimet päivystys	240
Tuotantoeläimet, kiireettömät	175
Pieneläimet päivystysaika	1520
PAKOLLINEN ZOONOOSIVALVONTA JA VAPAAEHTOINEN TERVEYSVALVONTA	
Salmonella	
Siipikarja	5
Tilat jotka luovuttavat nautoja keinohedelmöitykseen	5
Pastöroimatonta maitoa luovuttavat tilat	N. 3
Muuta	
Ulkona pidettävät sikaeläimet, pieni skaala	2
SIVUTUOTTEET	
Kaikki eläinten käsittely	N.. 200 kohdetta
Haaskojen valvonta	1 paikka
ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA	
Kennelit	7
Tallit	N. 100
Tarhattu riista	1
Lihan, munien ja siitoseläinten tuotanto	
Eläinkodit	5
Muut (näyttelyt, sirkus, y.m.)	<10
Epäilyksen johdosta tehdyt eläinsuojelutarkastukset	70-100
ELÄINTEN TUNNISTUKSEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA	10 % yllä olevasta kokonaisajan tarpeesta
Traces-tapaukset	5/a